

Madridban másik ligában fociznak a művészek

ARCO 2020

JANKÓ JUDIT

Madrid, 2020. II. 26. – III. 1.

Az ARCO Madrid – normál esetben, persze nyilvánvalóan leegyszerűsítve – dél-amerikai ügyfelek s európai galériások találkozója Spanyolországban. Birodalmi léptékek, varázsos város, a kortárs művészeti világ legmagasabban jegyzett alkotói. Idén azonban, 2020. február 26. és március 1. között hiába volt majd minden standon világsztár, a napról napra növekvő szürreális fenyegetettség érzése volt jellemző. És mégis, ez volt az egyik legerősebb év a vásár történetében.

CARLOS IRIALBA: *Pannotia (Fluor)*, 2020, fluoritkristály alumíniumszerkezeten, a Galería Juan Silió standja, HUNGART ©2020

A koronavírus még csak közelített, de sokan már nem repülték át az óceánt, nem jöttek el a vásárra az amerikai kontinensről, és hiányoztak az ázsiai gyűjtők is, hiszen ott már javában tombolt a járvány. Zárás után két héttel Spanyolországban hatezer fertőzöttet regisztráltak, a felét Madridban. A vásár idején nem volt még regisztrált beteg a városban, ami a művészeti vásár tekintetében azért is szerencsés, mert 93 ezer látogató fordult meg a standokon. A járvány berobbanásához nagyon sokat hozzá tett a március 8-i nőnap tüntetés a több mint 120 ezer felvonulóval, ami már az ARCO után zajlott.

Az ARCO Madridot mindig február utolsó hetében rendezik, és az egyik legfontosabb európai nemzetközi kortárs művészeti vásárnak tartják számon. Jelentőségét – művészi és gondolati progresszivitásán és színvonalán túl – az is adja, hogy egyfajta hídszerepet tölt be a latin-amerikai gyűjtők és az európai művészeti világ közt, itt csatornázódik be a világ spanyolajkú népessége az európai art worldbe, ugyanakkor Európa is ízelítőt kap a dél-amerikaiak művészetéből. Ráadásul, 1982-es alapításától kezdve, mindig is ügyeltek arra, hogy a legújabb művészeti mozgásokat mutassák be, a legfrissebb irányzatokat vonultassák fel, és hogy rámutassanak a generációk közti kapcsolódásokra, érthetővé tegyék az aktuális trendeket, s azok gyökereit is.

A város ilyenkor tele van kísérő rendezvényekkel, a Thyssen-Bornemisza Múzeum Rembrandt és az amszterdami portréfestészet mestereinek képeit mutatta be átfogó és izgalmas kiállításon. A kortársak közül pedig a 60-as években ismertté vált amerikai művész, Joan Jonas *Moving Off the Land* című tárlatát az óceánok növény- és állatvilágát bemutató videómunkáival, gyönyörűen installálva és gondolatébresztően ábrázolva a finom ökoegyensúlyt. A Reine Sofia Múzeumhoz tartozó Palacio Velazquezben Mario Merz retrospektív: arte povera, totális ellenállás a fogyasztói társadalommal szemben, szerves anyagok használata, a tűzcsiholás, archaikus gesztusok, éles és hiteles társadalomkritika attól a művésztől, aki egy antifasiszta ellenálló csoport tagjaként börtönben is ült. Két héttel az ARCO után ez a kiállítás is erősebb hangsúlyt kap az emlékezetemben, bár a helyszínen is fontosnak tűnt.

Fotó: Miss Boband

ÓLAFUR ELIASSON: *Színspektrum* kaleidoszkóp, 2003, színes üveg és rozsdamentes acél, 184×91×201 cm, az Elvira González Galéria (Madrid) standja, HUNGART ©2020

Visszatérve az ARCO-ra: az idei számadatok szerint a vásárra 93 ezer látogató érkezett, 209 galéria állított ki 30 országból, 1350 művész alkotása volt látható, és több mint 500 gyűjtő és szakember regisztrált. Ahogy mindig, a királyi pár most is tiszteletét tette, sőt ők nyitották meg az eseményt.

A felfedezés szándéka, az új trendek tettenérése és a művészeti irányzatok kutatása mindig központi célkitűzése az ARCO Madridnak, ám emellett most rendeztek egy tematikus, központi kurátori kiállítást is, mely Félix González-Torres munkásságából kiindulva különböző művészeti praxisokat mutatott be *Ez csak idő kérdése* (It's Just a Matter of Time) címmel. González-Torres kubai születésű amerikai képzőművész

volt, Madridban nevelkedett egy árvaházban, majd Puerto Ricóban tanult, később New Yorkba költözött, ahol képzőművész és fotós diplomát szerzett, de tanult Európában, Velencében is. 1996-ban Miami-ban AIDS-ben hunyt el 38 éves korában. Nyíltan felvállalt homoszexuális identitása határozta meg a művészetét, de a mostani újraértelmezés szerint valójában a queer közösség előfutára volt. Művészetének erős aktivista vonulata van, kiállt a meleg jogai mellett, a fegyverek ellen és a közösségi oktatásért, a kulturális javakhoz való szabad hozzájutás gondolatáért. Foglalkozott identitáskérdésekkel, a kortárs művészetben való részvétel formáival és a haldoklás esztétikájával. Minimalista installációihoz és szobraihoz hétköznapi anyagokat használt, például villanykörtéket, órákat, papírkötegeket vagy cukorkákat. 1987-ben csatlakozott a New York-i Group Material művészcsoporthoz, dolgozott együtt Joseph Kosuthtal is.

ANDREAS FOGARASI: *Kilenc épület*, 2019, alumínium, üveg, márvány, mészkö, beton, acélszalagok, 83×67×16 cm, a Georg Kargl Fine Arts (Bécs) standja, HUNGART © 2020

González-Torres mai időszerűségéhez hozzájárul az is, hogy installációi gyakran szereplőkké teszik a befogadókat. Több munkájánál arra kéri a nézőt, vigyen el egy darabot a műből, például a cukorkás sorozatában, amikor arra bátorította őket, hogy becsomagolt cukorkákat vegyenek el a kiállítás sarkában lévő halomból. A cukrokkal sokat játszott, volt olyan, amikor az ideális tömeget, az ideális súlyt kereste a segítségükkel, máskor a gyártásból kivont cukorkát arany színű celofánból újraalkotta vagy összeolvasztotta őket. Alkotásaihoz használati utasítást mellékel, amelyben leírta a tulajdonos kötelezettségeit a művel szemben. A nemzetközi műtárgypiacon viszonylag sokat szerepel, első jelentős aukciós rekordja 1992-ben volt, az *Untitled (Marcel Brient arcképe)* 4,6 millió dollárért kelt el a Philips de Pury aukción. Munkáinak mindig ezt a címet adta, ezért van szükség a zárőjeles pontosításra. 2015 novemberében aztán új rekord született, amikor a Christie's New Yorkban 7,7 millió dollárért árverezett el egy installációt a cukorkasorozatból.

Életében ennél vegyesebb volt a fogadtatása, 1995-ben hajszál híján ő lett az amerikai pavilon művésze a Velencei Biennálén, de aztán mégis Bill Violát választották helyette, és csak 2007-ben, posztumusz lett övé a lehetőség. S ahogy az lenni szokott a biennálés művészekkel, a műkereskedelem ezután fedezte fel. Az ARCO-n bemutatott kiállítást két kurátor válogatta, egyikük Alejandro Cesarco, maga is művész, másikuk Manuel Segade, egy madridi városi múzeum, a CA2M Centro de Arte Dos de Mayo igazgatója. Nyilatkozataik szerint arra a kihívásra kellett valamilyen választ találniuk, hogy lehet-e egy olyan művészkaraktert bemutatni egy art fair keretein belül, aki minden tekintélyt és minden világi szabályt elutasított. Végül persze arra jutottak, hogy nemcsak lehet, de kell is, mert például a 2019-es ARCO Madrid egyik művészeti díját Hao Jingban videóművész González-Torres egy régi munkájának, a *Perfect Lovers*nek az újraértelmezéséért kapta. Ez a munkát a Matadero Madridban, a régi városi vágóhíd helyén kialakított kortárs művészeti intézményben (ami kicsit olyan, mint a budapesti Jurányi Ház, csak nagyobb területen) mutatták be a vásár ideje alatt Hao Jingban kiállításán.

Az ARCO általános programjában 171 galéria állított ki, és volt egy *Párbeszéd*ek elnevezésű szekció, amit Agustín Pérez-Rubio és Lucia Sanromán kurátorok állítottak össze azt vizsgálva, miként tud egymásra hatni, egymással dialógusba keveredni két alkotó a munkáikon keresztül, különös tekintettel a latin-amerikai női művészek alkotói praxisára, művészi megközelítésmódjára, illetve a generációk közti párbeszédre. Az 1972-es születésű Agustín Pérez-Rubio művészettörténész, műkritikus és kurátor, aki jelentős nemzetközi intézményekkel működik együtt, dolgozott a Pompidou Központnak

és a Velencei Biennálénak is. Fő kutatási területe a latin-amerikai posztkoloniális művészet és a gender-kérdések, a nőművészek praxisai. 2014 és 2018 közt a Buenos Aires-i MALBA, a Museo de Arte Latinoamericano de Buenos Aires művészeti vezetőjeként szociopolitikai-művészettörténeti kutatást vezetett a latin-amerikai női művészekről. Lucia Sanromán 1971-ben Mexikóban született, sokáig Mexikóváros és San Diego (Kalifornia) között osztotta meg az idejét, 2006 és 2011 között a San Diego-i Kortárs Művészeti Múzeum társkurátora, 2013-ban a Warhol Alapítvány kuratori ösztöndíjasa volt, 2015-től a Yerba Buena Művészeti Központ (YBCA) San Francisco művészeti igazgatója. Pályafutása során úttörő kiállításokat szervezett az Egyesült Államokban, Mexikóban és Latin-Amerikában, melyekben a művészeti gyakorlatokat társadalmi hasznosságuk alapján vizsgálja.

A kuratori kiállítások anyagából is lehetett vásárolni. Az ARCO-nak egyébként is az a híre, hogy jól adnak el itt a galériák; a vásár után nagyon erős eladásokról számoltak be. Látogatóként is szembeötlő volt, mennyire kicserélődött néhány nap alatt a standok kínálata, mert ami a falon volt előzőleg, azt eladták. Az utolsó nap diszkrétan mindenhol kinyitották a raktárak ajtaját, be lehetett kukkantani és onnan is

Fotó: Késs Botond

választani. Különleges, hogy az ARCO Madrid állami fenntartású vásár, különösen fontos a spanyoloknak, támogatják, sok a szponzor, és számos, meglehetősen magas pénzüsszeggel járó művészeti díjat is kiosztanak. Támogatják a külföldi galériák részvételét, 300 ezer eurós keretet biztosítanak arra, hogy az állami intézmények külföldi galériáknál vásárolhassanak. Minden évben egy kezdő külföldi galéria visszakapja a stand árát, idén a SUPRAINFINIT román galériát választotta ki a zsűri mint az *Opening* szekció legjobb kiállítóját.

A galériás világ visszaigazolja, hogy ha egy vásár hívogató gesztusokat tesz (vásárlásokat eszközöl és izgalmas art lovers programokat rak össze, színvonalas kísérő rendezvényeket szervez a városban, artist talk beszélgetéseire hívja a világ minden tájáról a legjobb szakembereket). Itt is volt egy sor, a világ művészeti életében kulcsszerepet játszó galéria, mint a Hauser&Wirth (munkatársuk a vásár szervezőbizottságában is részt vesz), a Thaddeus Ropac, a Chantal Crousel, az Esther Schipper, a Meyer Riegger, a Continua, a Fortes d'Aloia & Gabriel, a Dvir and Luisa Strina.

A galériák 36 százaléka egy művész szóló show-jával, illetve egy-két művész párhuzamba, párbeszédbe állított munkáival szerepelt, egyébként is jellemző a madridi vásár profiljára, hogy egy-egy művész erősebb hangsúlyt kap. Gondot fordítottak arra, hogy érthetővé tegyék a kuratori kiállítás választott témáját és a spanyol–latin-amerikai művészeti kontextusokat. Progresszív és aktuális társadalmi, szociológiai kérdéseket feszegető konferenciabeszélgetéseket prezentáltak, nagy hangsúlyt kapott a feminizmus is.

A vásárt az állami tulajdonú vásárszervező cég, az IFEMA bonyolítja le, de mellette létrehoztak egy alapítványt a művészeti, tartalmi célok megvalósítására. A Fundación ARCO, melynek alapító közt ott találjuk a madridi önkormányzatot, a kereskedelmi kamarát és a város vezetésének több tagját, elsődlegesen a kortárs művészeti gyűjtéssel, kutatási programokkal és a művészet hatósugarának kiterjesztésével foglalkozik. Az alapítvány gyűjteményt is épít, az idei vásáron kilenc munkát vettek meg hat művésztől. Az akvizíciós lista (művészek és zárójelben az őket képviselő galéria): Caroline Achaintre (Arcade), Anna Bella Geiger (Galería Aural), Feliza Bursztyn (Casas Riegner), Carolina Cayzedo (Francisco Fino), Nohemí Pérez (Instituto de Visión). A Reina Sofia múzeum 206 ezer euróért 13 művész munkáját vásárolta meg az állandó gyűjteménye számára, de bevásárolt több művészeti alapítvány, céges gyűjtemények, biztosítótársaságok is – sokkal nagyobb léptékben, mint amihez mi vagyunk szokva. Egy közösen (állam, ARCO-támogatók, mecénások, spanyol múzeumok) finanszírozott művészeti díjat is létrehoztak, amit a vásár ideje alatt ítélnek oda. Mind az öt finalistaprojektet bemutatják, és a vásáron hirdetik győztest.

AI WEIWEI: Zodiac, 2018, LEGO darabok alumíniumra szerelve, 115×115 cm, a Forsblom Galéria (Helsinki) standja, HUNGART ©2020

Külön díjat adnak a gyűjtőknek, ezt idén a Mirella és Dani Levinas kollekcója kapta, egy gálavacsora keretében adták át nekik. Dani Levinas argentin üzletember, kiadóvállalata van, 30 éve Washingtonban él amerikai feleségével, aki sokat tevékenykedik a Reina Sofia Alapítványban. A házaspár egy fontos, referenciaszámba menő neoavantgárd gyűjteményt épített fel latin-amerikai művészeti fókusszal. Gyűjteményükben megtalálhatók Vik Muñoz, Cildo Meireles, Andy Warhol, Matthew Barney, Ólafur Elíasson és Liliana Porter alkotásai.

Az Illy kávé folytatta a fiatal feltörekvő művészek támogatását, 13. alkalommal ítélte oda az Illy Sustainart Awardot egy olyan 1970 után született latin-amerikai művésznek, aki kávétermelő országból származik. Az idei győztes, a guatemalai, jelenleg Wisconsinban élő 36 éves Hellen Ascoli, 15 ezer eurót kapott. Textilmunkáit a guatemalai női kézműveseknek ajánlja, mindegyiket a Fuego vulkán 2018-as kitöréséről szóló történetek ihlették. Az öt képviselő galéria, a Gallery Proyectos Ultravioleta is elismerést kapott: az első ízben odaítélt Dialogos-díjat. Szintén 15 ezer euro járt a BEEP Elektronikus Művészeti Díj győztesének, amit 15. alkalommal adtak át egy, a modern technológiához kapcsolódó művésznek, mert a díj célja a technológiai cégek és a művészek közti kapcsolat, kommunikáció erősítése. Idén Joan Fontcuberta, a kortárs fotó fontos művésze és teoretikusa nyerte el *Prosopagnosia* című videómunkájával, mely egy algoritmusok által generált portrészorozatból áll.

2020-ban nem volt magyar kiállító a vásáron, a korábbi években a Molnár Ani Galéria és a Viltin is részt vett – több alkalommal is. Ott volt viszont az acb tulajdonosa, Pados Gábor, mert több spanyol galériával együttműködnek, másokkal pedig tárgyalásban vannak.

Fotó: Késs Botond